

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Kuntien valtionosuusjärjestelmä

Tukiryhmä 3.9.2012

Valtionvarainministeriö / Kunta- ja aluehallinto-osasto

Arno Miettinen

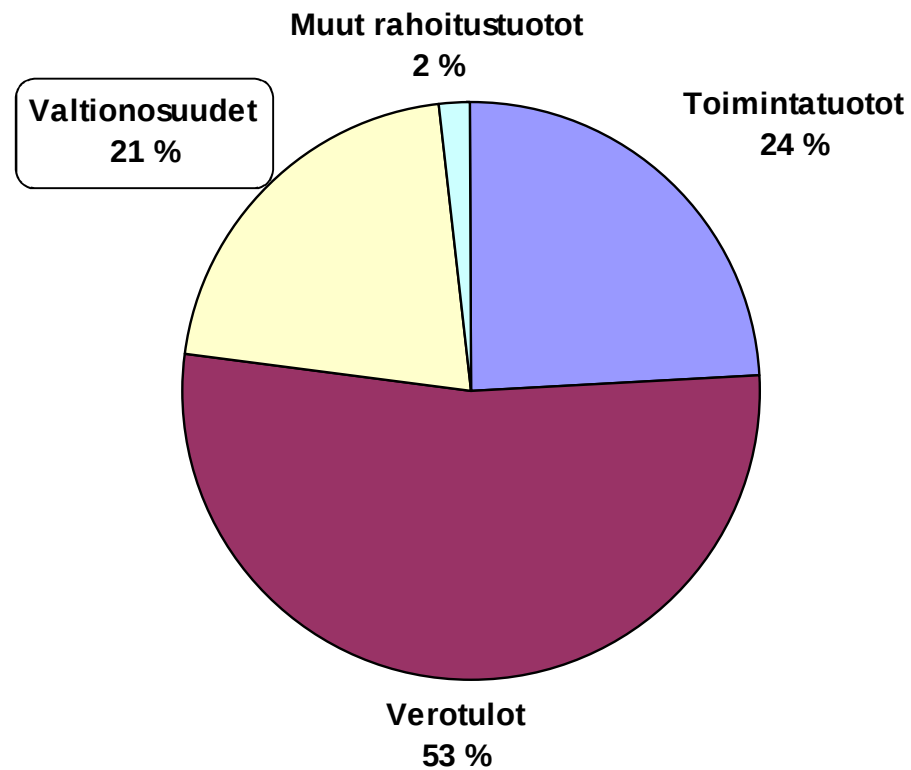
Valtionosuusjärjestelmän tavoite

Valtionosuusjärjestelmällä on kolme päätavoitetta

1. KUNTIEN VÄLISTEN KUSTANNUS- JA TARVE-EROJEN TASAAMINEN
Valtionosuuksia määrättäessä otetaan huomioon kunnan palvelujen kysyntään vaikuttavat tekijät sekä muut kunnan ominaisuudet, jotka vaikuttavat palvelujen järjestämisen kustannuksiin. (8,6 mrde)
2. TULOPOHJAN TASAAMINEN
Valtionosuuksia määrättäessä otetaan huomioon paikallistason oma tulopohja. (-48,5 me)
3. OHJAUSVÄLINE
Valtio voi pyrkiä myös ohjaamaan kuntien toimintaa valtionosuusjärjestelmän kautta.

Kuntien tulojen jakautuminen vuonna 2010 (vuosikatteeseen vaikuttavat erät)

Kunnan peruspalvelujen valtionosuus - perusrakenne

- Valtionosuusjärjestelmän perusrakenne säilyi v. 2010 uudistuksessa
 - Laskennallisesta perusteesta vähennetään kunnan omarahoitusosuus (kaikissa kunnissa yhtä suuri €/asukas)

⇒ erotuksena saadaan kunnan valtionosuus
 - Hallinnonaloittainen yhdistäminen koskee vain kuntien valtionosuuksia: valtionavustukset (kehittämisavustukset) jäävät sektoriministeriöiden budjetteihin ja hallintoon
- Yhdistettävissä valtionosuuksissa on yksi yhtenäinen valtionosuusprosentti, joka kuvaa valtion ja kuntien välistä kustannusten jakoa

Valtionosuusrahoituksen kokonaisuus

Kunnan peruspalvelujen valtionosuus (VM)

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuden laskennallinen peruste

Sosiaalihuolto

- ikärakenne
- olosuhdetekijät

+

Terveydenhuolto

- ikärakenne
- olosuhdetekijät

+

Esi- ja perusopetus

- ikärakenne (6-15-v.)
- olosuhdetekijät

+

Kirjasto,
taiteen
perusopetus ja
yleinen
kulttuuritoimi

-

Kunnan omarahoitusosuus
3 001,49 €/asukas

+/-

Yleinen osan, lisäosat, vähennykset ja lisäykset ym. erät

+/-

Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus

+/-

Esi- ja perusopetuksen kotikuntakorvausmenot ja -tulot

**Muut opetus- ja
kulttuuritoimen
valtionosuudet
(OKM)**

Ylläpitäjän yksikköhinta- rahoitus

Rahoituksen
laskennallinen peruste

- Lukio
- Ammatillinen
koulutus
- Ammattikorkeakoulu

Kunnan
omarahoitusosuus
364,18 €/asukas

+

**Esi- ja perusopetuksen
oppilaskohtainen
lisärahoitus**

+

**Muut opetus- ja
kulttuuritoimen rahoitus**

- Aamu- ja iltapäivätoim.
- Vapaa sivistystyö
- Museot, teatteri, orkesterit
- Nuoriso ja liikunta

Kunnan valtionosuusrahoitus

Valtionosuuden määräytyminen

- Valtionosuudet perustuvat asukas- tai suoritemäärien lisäksi kunnan palvelutarvetta ja palvelujen järjestämisen kustannuksia kuvaaviin olosuhdetekijöihin
- Suomen järjestelmässä valtionosuutta määrättäessä otetaan huomioon myös paikallistason oma tulopohja laskennallisiin verotuloihin perustuvan valtionosuuden tasauksen kautta
- Valtionosuudet eivät perustu suoraan kunnan todellisiin kustannuksiin
- Valtio osallistuu palvelujen rahoitukseen valtionosuusprosentin mukaisella osuudella.
- Kunnan omarahoitusosuus on kaikissa kunnissa euroa/asukas yhtä suuri.

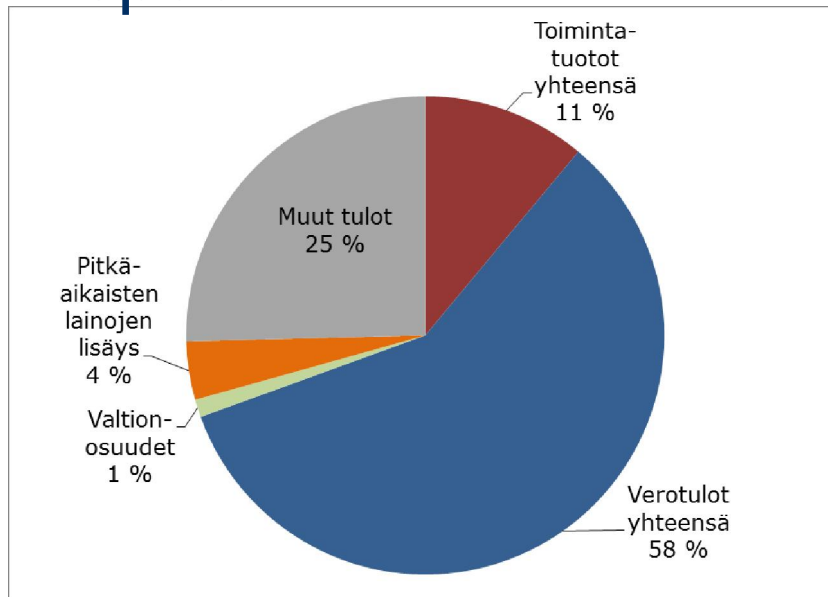

Kuntien tulojen jakautuminen 2010

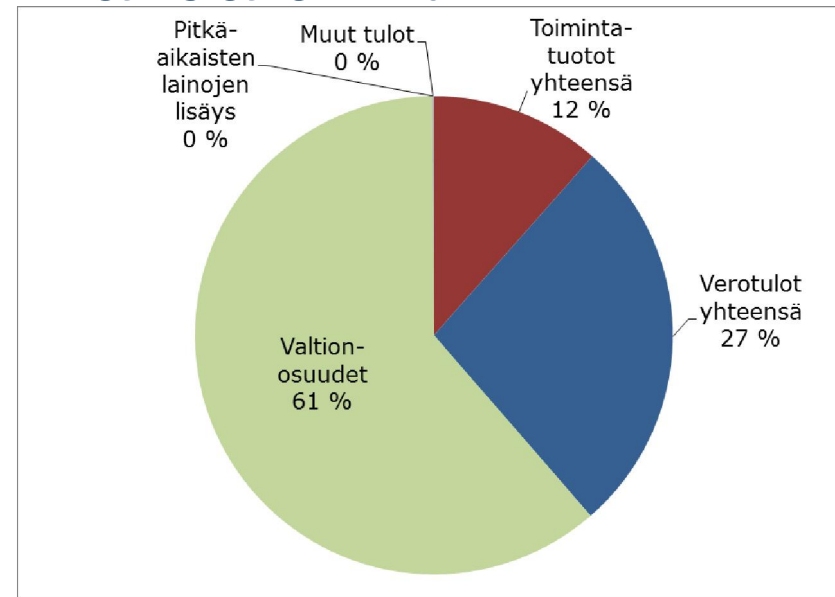
- esimerkkinä ääripäät / valtionosuudet

Vaikka valtionosuuksien osuus koko kuntasektorin kokonaistuloista on noin viidennes, on osalle kunnista valtionosuuksien osuus kokonaistuloista erittäin suuri.

Espoo 1 %

Ranua 61 %

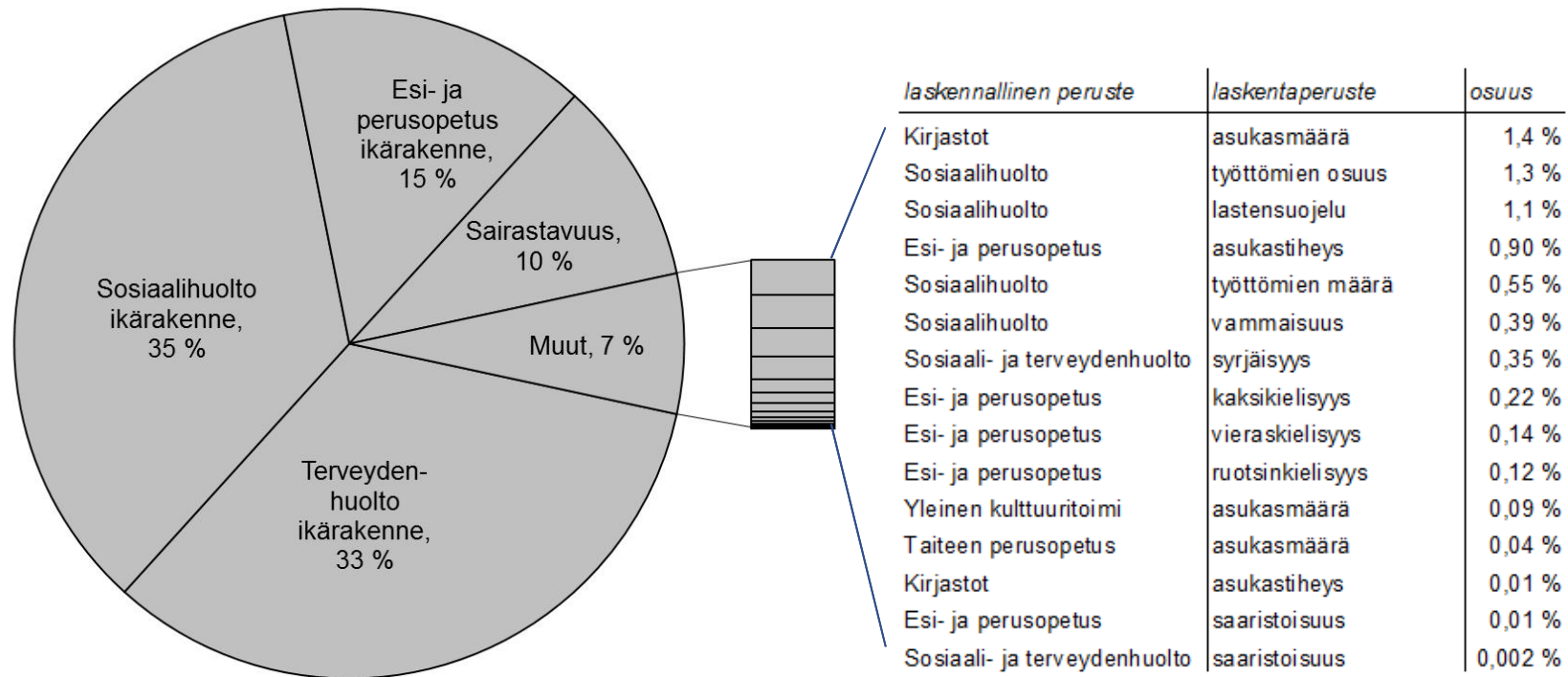

	Terveysthuolto	Sosiaalihuolto	Esi- ja perusopetus	Kirjastot	Taiteen perusopetus	Yleinen kulttuuritoimi	Yleinen osa	Erityisen harvan asutuksen ym. lisäosat	YHTEENSÄ
VÄESTÖMÄÄRIIN LIITTYVÄT KRITERIT									
ikäryhmittäiset kriteerit									
koko väestö	X	X	X	X	X	X	X	X	8
0-6-vuotiaat	X	X							2
6-15-vuotiaat			X						1
13-15-vuotiaat			X						1
7-64-vuotiaat	X	X							2
65-74-vuotiaat	X	X							2
75-84-vuotiaat	X	X							2
yli 85-vuotiaat	X	X							2
kieliryhmittäiset kriteerit									
ruotsinkieliset 6-15-vuotiaat			X						1
vieraskieliset 6-15-vuotiaat			X						1
saamekielisen väestön määrä								X	1
muut väestömääriin liittyvät kriteerit									
taajama-asukkaiden määrä							X		1
saaristo-osien asukasmäärä							X		1
asukasmäärän muutos 3 vuotena							X		1
HARVAAN ASUTUKSEEN LIITTYVÄT KRITERIT									
asukastiheys			X	X			X	X	4
syryjäisyys	X	X					X		3
MUUT KRITERIT									
statusmuuttujat									
saaristaisuus	X	X	X				X	X	5
kaksikielisyys			X				X		2
saamelaiten kotiseutualueen kunta							X	X	2
Kerroyinmuuttujat									
sairastavuus	X								1
työttömyys		X X							2
lastensuojelu		X							1
vammaisuus		X							1
YHTEENSÄ	9	12	8	2	1	1	9	5	47

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuden laskennallisen perusteen jakautuminen osatekijöihin v. 2010

Kriteerien osuuden, yhteenveto:

- **Ikärakenteen** vaikutus yhteensä n. 85 % (33 + 35 + 15 + 1,4 + 0,09 + 0,04)
 - 14 eri ikäryhmää kuudessa eri osassa laskentaa
- **Sairastavuus** 10 %
- **Kaikki muut** yhteensä n. 5 %
 - Ikäryhmien ja sairastavuuden lisäksi yhteensä 13 muuta laskentaperustetta

Erityisen harvan asutuksen, saaristokunnan sekä saamelaisten kotiseutualueen kunnan lisäosat

- Saajina 20 harvimminkin asuttua kuntaa ja 8 saaristokuntaa
- Näille kunnille kohdennetaan järjestelmän sisältä yhteensä noin 30 miljoonaa euroa
- Valtionosuuslisäysten rahoittamista varten kaikilta kunnilta vähennetään valtionosuutta noin 6 euroa asukasta kohti

Saaristokunnat

- Enonkoski
- Hailuoto
- Kemiönsaari
- Kustavi
- Länsi-Turunmaa
- Maalahti
- Puumala
- Sulkava

Poikkeuksellisen harvaan asutut kunnat

• Muonio	• Puolanka
• Savukoski	• Posio
• Enontekiö	• Kolari
• Utsjoki	• Pudasjärvi
• Inari	• Rautavaara
• Pelkosenniemi	• Suomussalmi
• Kittilä	• Utajärvi
• Salla	• Lestijärvi
• Sodankylä	• Ristijärvi
• Ranua	• Taivalkoski
• Hyrynsalmi	• Kuhmo

Muutokset valtionosuusrahoituksessa vuodesta toiseen

- Vuosittaiset automaattimuutokset
 - Määräytymistekijöiden, esimerkiksi asukasmäärien muutos
 - Kustannustason muutosta kuvaava indeksitarkistus (*esim. vuonna 2012 3,7 %*)
 - Kunnille lailla säädettävät uudet ja laajentuvat tehtävät
- Muut lakiperustaiset muutokset
 - Kunnille lailla säädettävät uudet ja laajentuvat tehtävät
 - Kustannustenjaon tarkistus (*joka neljäs vuosi*)
- Poliittisiin päätöksiin perustuvat muutokset
 - Valtiontalouden menosäästöt, jotka kohdistuvat valtionosuusrahoitukseen (*esim. vuonna 2012 -631 milj. €; -118 €/asukas; vos-% alennus 2,7 %-yks.*)
 - Kiinteistöveron tasauksesta poisto
 - Veromenetysten kompensatio

Valtionosuusprosentti ja kunnan omarahoitusosuus vuonna 2012

Valtionosuusprosentit vuonna 2012

- Kunnan peruspalvelujen valtionosuus 31,42 %
- Opetus- ja kulttuuritoimi 41,89 %

Omarahoitusosuus

- Kunnan peruspalvelujen omarahoitusosuus vuonna 2012 on
3 001,49 euroa/asukas
- Opetus- ja kulttuuritoimen kunnan rahoitusosuus vuonna 2012 on
364,18 euroa/asukas

→ Kunnan omarahoitusosuus vuonna 2012 yhteensä 3 365,67 euroa/asukas

Kritiikkiä nykyistä vos-järjestelmästä

- Monimutkaisuus
- Määräytymisperusteiden suuri määrä
- Määräytymisperusteiden päällekkäisyys
- Kriteereiden tarkoituksenmukaisuus ja oikea kohdentuvuus
- Kuntaliitosneutraalius
- Kannustavuus
- Hallinnollinen kaksijakoisuus; VM ja OKM

Valtionosuusuudistus 2012

Hallitusohjelman mukaan:

- Valtionosuusjärjestelmä uudistetaan osana kuntauudistusta
- Järjestelmää yksinkertaistetaan ja selkeytetään
- Järjestelmän kannustavuutta parannetaan
- Osana valtionosuusjärjestelmän uudistamista selvitetään perusopetuksen valtionosuuden perusteet tavoitteena tasa-arvoisen ja tasalaatuisen perusopetuksen saatavuuden varmistaminen
- Lisäksi kuntauudistusta ohjaavassa lainsäädännössä otetaan käyttöön uudistusta edistäviä välineitä, mm. rahoitusjärjestelmässä kuntaliitosten esteiden poistaminen

Muistilista uudistamiseen

- Kriteerien tulee muodostua yleisistä tilastoista (ei siis uusia tilastoja)
- Kriteerit eivät saa olla kenenkään peukaloitavissa
- Kriteerien tulee liittyä palvelutarpeeseen
- Kriteereitä ei saa olla liikaa ja niiden tulee olla selkeät eri osapuolille
- Kriteerien arvot eivät saa heitellä paljon vuosittain

Työn alla olevat selvitykset

- Tilastokeskuksen syrjäisyys selvitys
- VATT:n ikäryhmien painoarvot
- THL:n sairastavuus selvitys